

**Strategia de Vizitare pentru
Situl de Importanță Comunitară Muntele Mare**

(Planul de Management al Vizitatorilor)

2013 - 2023

CUPRINS

Introducere

Capitolul 1 - Zonarea și obiectivele din punct de vedere al conservării naturii

- 1.1 Obiectivele Situlului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare
- 1.2 Zonarea internă a Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare

Capitolul 2 - Analiza situației actuale și viitoare a vizitatorilor în zona ariei protejate

- 2.1 Prezetare generală
- 2.2 Căi de acces
- 2.3 Prezentarea tipului specific de vizitatori (estimarea numarului de vizitatori, durata sejurului, servicii si infrastructura folosite, activitati desfasurate de vizitatori in prezent)
- 2.4 Impactul vizitatorilor asupra Situlului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare (pozitiv, negativ / impactul vizitatorilor asupra valorilor naturale, culturale și istorice)
- 2.5 Particularitatile si descrierea fenomenului de vizitare a ariei naturale protejate si a infrastructurii de vizitare si turism existente in prezent
- 2.6 Contextul ariei protejate ca destinatie de recreere si turism si identificarea potențialelor valori specifice/unice (analiza SWOT)
- 2.7 Tendințele diverselor segmente de vizitatori

Capitolul 3 - Viziunea și obiectivele Strategiei de vizitare

- 3.1 Obiectivele planului de management a vizitatorilor
- 3.2 Factori favorizanți (factori de mediu, factori educativi, factori de tradiție locală, factori de așezare geografică)

Capitolul 4 - Teme și activități

- 4.1 Zonarea din punct de vedere al recreerii și turismului
- 4.2 Planul de interpretare și informare
- 4.3 Infrastructura pentru informare și educație ecologică
- 4.4 Măsurile pentru implementarea zonării turistice și a strategiei de management al vizitatorilor

Capitolul 5 - Monitorizarea și revizuirea Strategiei de Management a Vizitatorilor

Introducere

Planul de management al vizitatorilor este un instrument integrat de management al fluxurilor de turiști și vizitatori în sit și în zona învecinată, care să permită o dezvoltare bazată pe principiul utilizării sustenabile a resurselor turistice, având ca prioritate atingerea obiectivelor de protecție și conservare a naturii, oferind în același timp oportunități de cunoaștere și apreciere a naturii, din Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare, diverselor categorii de turiști și vizitatori.

Situl de Importanță Comunitară Muntele Mare a fost declarat în anul 2007 prin Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrată a rețelei ecologice Natura 2000 în România, modificat prin Ordinul Ministerului Mediului și Pădurilor nr.2387/2011 pentru modificarea Ordinului Ministrului Mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, sub indicativul ROSCI0119 Muntele Mare.

Capitolul 1 - Zonarea și obiectivele din punct de vedere al conservării naturii

Situl de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare, regiunile de dezvoltare 7 Centru și 6 Nord-Vest, comunele Bistra, Poșaga, Lupșa, Valea Ierii.

Situl de Importanță comunitară Muntele Mare este situat în estul Munților Apuseni, în grupa montană Gilău-Muntele Mare, unde ocupă o parte din platoul înalt de pe cumpăna de ape dintre Arieș și Iara, pe teritoriul administrativ al județului Alba în sud și pe teritoriul administrativ al județului Cluj în nord.

Situl a fost declarat cu scopul de a asigura menținerea sau aducerea într-o stare favorabilă de conservare a habitatelor:

3220 Vegetație erbacee de pe malurile râurilor montane;

6230* Pajiști montane cu *Nardus* bogate în specii pe substraturi silicioase;

7110* Turbării active;

4060 Tufărișuri alpine și boreale; de a asigura menținerea sau aducerea într-o stare favorabilă de conservare a efectivelor speciei

1193 *Bombina* variegata și a altor specii importante de floră și faună conform Formularului Standard și acela de a contribui la coerența rețelei "NATURA 2000" și la menținerea diversității biologice în regiunea biogeografică alpină.

1.1 Obiectivele Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare

Scopul ROSCI Muntele Mare, este:

a) de a asigura menținerea sau aducerea într-o stare favorabilă de conservare a habitatelor 3220 Vegetație erbacee de pe malurile râurilor montane; 6230* Pajiști montane cu *Nardus* bogate în

specii pe substraturi silicioase; 7110* Turbării active; 4060 Tufărișuri alpine și boreale, pentru care situl a fost declarat;

b) de a asigura menținerea sau aducerea într-o stare favorabilă de conservare a efectivelor speciei 1193 Bombina variegata și a altor specii importante de floră și faună conform Formularului Standard aprobat prin Ordinul MMDD nr. 1964/2007 modificat prin Ordinul MMP nr. 2387/2011;

c) acela de a contribui la coerența rețelei "NATURA 2000" și la menținerea diversității biologice în regiunea biogeografică alpină.

1.2 Zonarea internă a Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare

Conform prevederilor OUG 57/2007 privind ariile protejate din Romania, modificata prin OUG 154/2008, referitoare la zonarea interioara a parcurilor naționale și a parcurilor naturale, deosebim:

- a. zona de protecție integrală,
- b. zona de management durabil,
- c. zona de dezvoltare durabila a activităților umane.

ROSCI0119 Muntele Mare a fost structurat în 3 zone distincte:

- Zone de protecție integrală

Cuprind cele mai valoroase bunuri ale patrimoniului natural din interiorul ariilor naturale protejate și sunt reprezentate de zona de conservare specială, desemnată prin propunerea din planul de management. Zona de protecție integrală a sitului Natura 2000 Muntele Mare include suprafața ocupată de habitatele prioritare sau vulnerabile pe suprafața siturilor, precum și arealele ocupate de specii vulnerabile la nivelul siturilor. Această zonă totalizează aproximativ 50% din suprafața siturilor.

- Zone de conservare

Zonele de conservare sau zonele tampon, fac trecerea între zonele cu protecție integrală și cele de dezvoltare durabilă, sau limitele externe. Aici sunt permise lucrări speciale de conservare, diverse activități turistice sau de exploatare durabilă a resurselor regenerabile. Suprafața acestei zone este de aproximativ 30% din suprafața siturilor.

- Zone de dezvoltare durabilă

Zonele de dezvoltare durabilă a activităților umane sunt zonele în care se permit activități de investiții/dezvoltare, dar cu respectarea principiului de utilizare durabilă a resurselor naturale și de prevenire a oricăror efecte negative semnificative asupra biodiversității. În această categorie se încadrează restul suprafeței care este limitată spre exterior de limitele sitului național, și spre interior de limitele zonei de conservare durabilă, aproximativ 20% din suprafața siturilor.

Se suprapun peste zonele de protecție integrală și de conservare suprafețe acoperite de următoarele habitate :

Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane

Suprafață: Habitat prezent conform Formularului standard pe 5% din suprafața sitului.

Reprezentativitate: bună la nivelul sitului.

Suprafață sitului acoperit de acest tip de habitat, raportată la suprafață totală a acestui tip de habitat la nivel național: sub 2%.

Starea de conservare: bună.

Localizare în sit: în SCI Muntele Mare acest tip de habitat este prezent numai în sectorul de curs superior al râurilor Valea Podurilor, Paraul Vanatului, Valea Ierii, Valea Mare, Valea Cortestilor, Valea Cretoaia și Paraul Incesti, fiind dispus radiar, spre periferia sci-ului, în sectoarele de izvoare ale acestor râuri.

Structura: Habitatul cuprinde grupări deschise de plante pioniere erbacee sau sufrutescente, bogate în specii montane, care colonizează depozitele de agregate grosiere ale pâraielor cu regim hidrologic alpin, caracterizat prin ape cu debite mai consistente vara. (Gafta, et. al., 2008)

Compoziția floristică în SCI Muntele Mare: *Dryas octopetala*, *Gypsophila repens*, *Rhacomitrium canescens*, *Rumex scutatus*, *Saxifraga aizoides*, *Saxifraga bryoides*, *Trifolium palescens*, etc.

Pajiști montane de *Nardus* bogate în specii pe substraturi silicioase

Suprafață: Habitat prezent pe mai bine de 30% din suprafața sitului.

Reprezentativitate: bună la nivelul sitului.

Suprafață sitului acoperită de acest tip de habitat, raportată la suprafață totală a acestui tip de habitat la nivel național: mai mare de 2%.

Starea de conservare: habitatul este în parte degradat.

Valoare conservativă: habitat endemic sud-est carpatic și prioritar european.

Localizare în sit: Pe platoul cu o altitudine medie de 1725m, situat între vârfurile Muntele Mare și Neteda.

Stațiune: platoul montan înalt dispus între vârfurile Muntele Mare și Neteda cu substrat: preponderent granitic, soluri cu profil involuat și având un pH de 4–4,5, altitudine de 1650–1800 m și temperaturi medii multianuale de 4,5 -5 C.

Structura: Habitat mezofil și mezohigrofil, de pajiste secundară dezvoltată în urma defrișării pădurilor de molid. Stratul arbustiv redus. Stratul ierbos – dominant, speciile caracteristice *Scorzonera rosea* și *Campanula abietina* definesc caracterul regional al grupării. Specia edificatoare *Festuca nigrescens* realizează o acoperire cuprinsă între 35–70%. În structura floristică sunt prezente numeroase specii mezofile, caracteristice pentru Arrhenatheretea. Specia *Nardus stricta* are o constanță ridicată și o acoperire între 5–10%. A fost descrisă subasociația *typicum*, care este întâlnită și în etajul montan superior al Muntelui Mare, cu specii caracteristice precum *Caricetalia curvulae* și subasociația *festucetosum airoidis* (Coldea, 1987), cu specii microterme. Stratul mușchilor este redus în acest habitat. Sunt prezente speciile *Polytrichum commune*, *Polytrichum juniperinum* (Doniță, et. al., 2005).

Compoziție floristică. Specii edificatoare: *Festuca nigrescens*; specii caracteristice: *Scorzonera rosea*, *Festuca nigrescens*, *Viola declinata*, *Poa media*.

Turbării active

Suprafață: Habitat prezent pe mai bine de 10% din suprafață sitului.

Starea de conservare: bună.

Valoare conservativă: habitat prioritar european.

Localizare în sit: Pe suprafețele apropiate de orizontală, cu substrat impermeabil ce favorizează acumularea apei în sol dispuse în jurul vârfului Muntele Mare.

Stațiuni: Substrat: cristalin, histosoluri bogate în materie organică (95–97%), temperatură medie multianuală între 4,5 și 50C și precipitații de aproximativ 843 mm.

Structura: Habitat mezo-oligotrof, cu fitocenozele acidofile realizate de *Eriophorum vaginatum* împreună cu diverse specii de *Sphagnum*: *Sphagnum fallax* și *Sphagnum magellanicum*. Stratul arborescent, conține pe alocuri *Juniperus sibirica*. Caracterul de mezo-oligotrofie al grupării este dat de prezența în structura cenozelor a unor specii caracteristice ordinului *Caricetalia nigrae*. Fitocenozele etajului montan, mai bogate în specii oligotrofe au fost grupate în subasociația *typicum* (Coldea 1989), iar cele din etajul subalpin și alpin, caracterizate prin prezența speciilor diferențiale: *Carex nigra* ssp. *dacica*, *Plantago gentianoides* și *Sphagnum subsecundum* au fost raportate subasociației *Caricetum dacicae* (Coldea, 1989).

Compoziție floristică: specii edificatoare -*Eriophorum vaginatum*, *Sphagnum fallax*; Specii caracteristice -*Sphagnum fallax*, *Sphagnum subsecundum*, *Sphagnum fuscum*, *Pinus mugo*. Alte specii importante: *Carex nigra* ssp. *dacica*, *Plantago gentianoides*, *Carex pauciflora*, *Andromeda polifolia*, *Drosera rotundifolia*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Sphagnum rubellum*, *Oxycoccus microcarpus*, *Carex echinata*, *Carex canescens*, *Carex rostrata*, *Luzula sudetica*, *Juncus filiformis*, etc.

Tufărișuri alpine și boreale

Răspândire: Habitatul este răspândit preponderent în sud-estul și nord-estul sitului.

Suprafețe: ocupă suprafețe destul de extinse spre periferia sitului.

Stațiune: Altitudine cuprinsă între 1650-1820 m, temperatura medie anual 50C și soluri cu reacție acidă-neutră (pH = 5,5–6,6), secundar, pe prepodzoluri scheletice.

Structura: Fitocenoza este edificată mai ales de specii arcto-alpine și circumpolare, speciile carpatice fiind bine reprezentate. Sunt specii oligotermice, mezo-xerofile, oligotrofe, acidofile. Edificatorul fitocenozei este *Juniperus sibirica* (*J. nana*), care realizează în principal asociații primare și secundare în locurile unde a fost defrișat molidul. Stratul arbustiv are o acoperire de 80–100%, cel al ierburilor și semiarbuștilor 10–15% și se diferențiază un strat muscinal de 5–15%. Stratul ierburilor și semiarbuștilor este dominat de: *Vaccinium myrtillus*, *Vaccinium vitis-idaea*, *Deschampsia caespitosa*, *Luzula sylvatica*, *Luzula luzuloides*, *Festuca supina*, *Nardus stricta*. Specii edificatoare: *Juniperus sibirica* (*J. nana*, *J. communis* ssp. *nana*). Specii caracteristice: *Campanula abietina*. Alte specii importante: *Empetrum nigrum* ssp. *hermaphroditum*, *Potentilla ternata*, *Bruckenthalia spiculifolia*, *Rhododendron myrtifolium*, etc (Doniță et al, 2005).

Alături de habitatele amintite se bucură de protecție în cadrul site-ului și **Bombina variegata**. Habitatul ocupat de acest amfibian pe teritoriul SCI Muntele Mare se suprapune în general cu turbăriile oligotrofe, sau cu râurile montane acolo unde se formează bălți, dar poate ocupa orice ochi de apă cu caracter temporar sau permanent. Populație cuprinsă între limitele sitului este totuși ne semnificativă, conform Formularului standard.

Având în vedere prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011, pe suprafața ROSCI0119 Muntele Mare sunt interzise activitățile cu impact semnificativ, care pot să genereze poluarea sau deteriorarea habitatelor, precum și perturbări ale speciilor pentru care situl a fost desemnat.

Zonarea internă a sitului face obiectul Anexei 3.

Capitolul 2 - Analiza situației actuale și viitoare a vizitatorilor în zona ariei protejate

2.1 Prezetare generală

ROSCI0119 Muntele Mare este situat în regiunea biogeografică alpină, în partea central-sud vestică a compartimentului montan Muntele Mare, având coordonatele geografice ale centroidului 23°13'14,928"E 46°29'4,024"N. Localizarea sitului Natura 2000 Muntele Mare în raport cu unitățile de relief înconjurătoare este reprezentată în Anexa 1.

Administrativ ROSCI0119 Muntele Mare se află pe teritoriul județului Alba - comunele Bistra, Lupșa, Poșaga și a județului Cluj - comuna Valea Ierii. ROSCI0119 Muntele Mare are o suprafață de 1659 ha, aflată la altitudinea medie de 1.725m. Localizarea sitului Natura 2000 Muntele Mare în raport cu limitele unităților administrativ teritoriale este reprezentată în Anexa 2.

Masivul granitic Muntele Mare, reprezintă cea mai mare intruziune magmatică din cuprinsul Munților Apuseni (Ivanovici et al, 1976). Este considerat ca fiind un batolit, așa cum îl caracteriza Dimitrescu, sau un phacolit cum îl denumeau Daly & Raguin (1980), fiind rezultatul unei intruziuni concordante în șarniera unei cute.

Relieful de pe teritoriul ariei naturale protejate, se prezintă sub forma a două compartimente separate de o suprafață de racord ușor înclinată: un compartiment central, mai ridicat, ce se extinde sub forma unui „pod” structural în juru vârfului Muntele Mare și un compartiment, mai coborât ce se termină cu un abrupt pronunțat care coincide în linii mari cu limita ariei naturale protejate.

Influențe climatice ce se manifestă la nivelul Muntelui Mare sunt preponderent vestice. Circulația vestică este elementul principal ce stă la bază transformărilor atmosferice, având o persistență mare atât în perioada caldă cât și în cea rece a anului (Tudoran & Stoica, 1965). Aceasta dă precipitații în sezonul rece și o mare variabilitate în aspectul vremii în timpul sezonului cald. Relieful suprafeței de nivelare Fărcaș, lipsit în zona noastră de interes de vegetație forestieră, la care se adaugă o valoare redusă a nebulozității (5,6 zecimi la stația meteorologică Lupșa), favorizează un bilanț caloric superior comparativ cu văile sau suprafețele împădurite din vecinătate. Cu toate acestea, datorită aerului pur, nopțile sunt reci, mediile termice multianuale fiind cuprinse între 4,5 și 5C. Cantitățile medii multianuale de precipitații sunt pentru zona studiată de 1000 -1200 mm (Atlas. R.S.R., 1975), cu unele variații neperiodice caracterizate prin cantități reduse de precipitații în anii în care predomină circulația anticiclonală și cu exces de precipitații în anii în care dominantă este activitatea ciclonală.

Întreaga arie naturală protejată se afla în bazinul hidrografic al Arieșului. Rețeaua hidrografică este cantonată spre periferia ariei protejate, fiind alcătuită din sectoarele de izvoare ale râurilor Valea Podurilor, Părăul Vânătuului, Valea Ierii, Valea Mare, Valea Corțeștilor, Valea Crețoaia și Părăul Incești.

Solurile sunt produsul acțiunii învelișului vegetal asupra unui fond mineral, sub influența factorilor climatici și hidrologici. Astfel în condițiile geologice, climatice, floristice și altitudinale ale SCI Muntelui Mare s-au instalat soluri brune și turbe oligotrofe.

Componența floristică a sitului Muntele Mare este determinată de altitudine și de influențele climatice. Aceasta conține atât specii europene cât și specii eurasiatice și elemente nordice

(boreale și alpine), cele din urmă bine reprezentate în aria noastră de interes prin intermediul mlaștinilor de turbă ce conțin importante relice glaciare.

Din punct de vedere fitogeografic, Muntele Mare este parte a regiunii central-europene, parte a subprovinciei Munților Apuseni și a districtului Muntele Mare (Popovă-Cucu et al, 1983). Altitudinal, suprafața pe care a fost desemnat situl se încadrează parțial în etajul boreal al pădurilor de molid și în etajul subalpin (subetajul tufărișurilor și al pajiștilor secundare). Elementele tipice fiecăruia dintre etajele menționate, sunt estompate în cele mai multe cazuri de activitățile umane.

Geobotanic SCI Muntele Mare este situat în regiunea carpatică (Donita et al, 1980); ecologic se afla situat în ecoregiunea Munților Apuseni, iar biogeografic în regiunea Alpină (Donita et al, 2005).

Zoogeografic, S.C.I. Muntele Mare este situat în provincia Dacica, ce posedă o fauna central-europeană, iar altitudinal, în etajul faunistic al pajiștilor alpine și al tufărișurilor subalpine.

Situl de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare se află în atenția cercetătorilor biologi și a altor specialiști care au contribuit la asigurarea condițiilor necesare pentru conservarea și dezvoltarea biodiversității.

Asa s-a ajuns în situația în care, în conformitate cu prevederile *Ordinului Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrată a rețelei ecologice Natura 2000 în România, modificat prin Ordinul Ministerului Mediului și Pădurilor nr.2387/2011 pentru modificarea Ordinului Ministrului Mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, sub indicativul ROSCI0119 Muntele Mare*, zona a fost declarată arie naturală protejată.

2.2 Căi de acces

În stațiune se ajunge pe un drum modernizat, ce se desprinde din DJ 107M în Băișoara și urcă 10 km pe valea Ierța până în satul Muntele Băișorii, apoi încă 8 km până în stațiune. (Distanță Cluj-Napoca - stațiune: 60 km). Din stațiune mai pleacă trei drumuri nemodernizate: unul coboară în valea Vadului, unul urcă până pe Vf.Muntele Mare (1826, al treilea ca înălțime din Apuseni) și unul coboară în Muntele Băișorii pe pârâul Crințului. Afluxul turistic este mare, în special iarna și la sfârșit de săptămână. Accesul obișnuit se face dinspre Cluj-Napoca sau Turda cu automobilul sau cu autobuze până în satul Muntele Băișorii, apoi pe jos 45' sau cu ocazii. Iarna există autobuze până în stațiune.

Masivul Muntele Mare are o rețea de căi de comunicație mult mai deasă decât marea majoritate a munților din țară.

Din Măguri-Răcățau până în Gilău, din Gilău prin Săvădisla și Băișoara până la Buru și apoi din Buru pe Valea Arieșului până la Bistra, masivul este înconjurat de șosele modernizate (Din Bistra urcă pe V. Bistra un drum nemodernizat până în culmea principală, la Steaua, de unde trece la izvoarele Someșului Rece și coboară pe firul lui până în Măguri-Răcățau, închizând patrulaterul).

Alte drumuri modernizate în afară de cele menționate există numai 2, unul legând satul Băișoara de stațiunea Băișoara (trecând prin satul Muntele Băișorii), celălalt ducând din Băișoara în

satul Valea Ierii. În schimb, majoritatea văilor sunt străbătute de drumuri nemodernizate (multe sunt forestiere), ce urcă frecvent până sus pe culmi (chiar pe Muntele Mare, la 1826 m, la unitatea militară) și se leagă cu altele. De exemplu, se poate trece prin trei pasuri diferite din bazinul Văii Ierii în cel al Someșului Rece; se poate trece din valea Someșului în Irișoara, pe două drumuri, se poate trece și din Dumitreasa în Negruța, din Someșul Rece spre valea Răcătăului și spre Someșul Cald etc.

Există un imens număr de drumuri de car și de tractor care formează o rețea deasă prin întreg masivul. Aceasta din cauză că relieful, fiind mai plat ca în alți munți, a permis cam peste tot localnicilor să circule cu carul.

Pe teritoriul masivului Muntele Mare - Gilău există o serie de trasee turistice marcate, dar, dintre acestea doar două (figurate îngroșat) se suprapun peste situl Natura 200):

- Stațiunea Băișoara - Șesul Cald - Muntele Mare - Smidele - Căpățâna - Balomireasa - Steaua - Apa Cumpănită - Petreasa - Șaua Ursoaia - Ghețarul de la Scărișoara - marcaj bandă roșie.

- Ghețarul de la Scărișoara - Șaua Ursoaia - Petreasa - Apa Cumpănită - Steaua - Balomireasa - Căpățâna - Smidele - Muntele Mare - Șesul Cald - Stațiunea Băișoara

- Stațiunea Băișoara - Șesul Cald - Muntele Mare - Neteda - La Dube - La Ruine - Șerboiu - Lupșa - **Lupșa - Șerboiu - La Ruine - La Dube - Neteda - Muntele Mare - Șesul Cald - Stațiunea Băișoara - marcaj cruce roșie**

- Stațiunea Băișoara - Crucea Crencii - Muntele Româneasa - Rezervația Scărița Belioara - V. Belioara - Lunca Largă - Cheile Runcului - Runc - Ocoliș

- Ocoliș - Runc - Cheile Runcului - Lunca Largă - Valea Belioara - Rezervația Scărița-Belioara - Muntele Româneasa - Crucea Crencii - Stațiunea Băișoara

- Rezervația Scărița-Belioara - Cornul Pietrii - Cheile Pociovaliștei - Runc

- Runc - Cheile Pociovaliștei - Cornul Pietrii - Rezervația Scărița-Belioara

- Stațiunea Băișoara - Cătunul Gera - La Cruce - Satul Muntele Băișorii - Satul Băișoara

- Satul Băișoara - Satul Muntele Băișorii - La Cruce - Cătunul Gera - Stațiunea Băișoara

- Stațiunea Băișoara - Crinț - Găbriana - Preluca Bonduresei - Valea Huzii - Cab. Muntele Filii

- Cabana Muntele Filii - Valea Huzii - Preluca Bonduresei - Găbriana - Crinț - Stațiunea Băișoara

- Smidele - Vf. Bogdanu - La Tină - Colibele Dumitreasa - Urășa - V. Irișoara - Măguri-Răcătău

- Măguri-Răcătău - V. Irișoara - Urășa - Colibele Dumitreasa - La Tină - Vf. Bogdanu - Smidele

- Piatra Groșilor - Bogdanu - La Tină - Vf. Dumitreasa - Dobrin - V. Negruța - Măguri-Răcătău

- Măguri-Răcătău - V. Negruța - Dobrin - Vf. Dumitreasa La Tină - Bogdanu - Piatra Groșilor

- Dobrin - Plopi - Finișel

- Finișel - Plopi - Dobrin

- Cab. Someșul Rece - V. Bârlogu - Păltinei - Mățești - Plopi - Ruinele Cetății Lita - La Poruț

- La Poruț - Ruinele Cetății Lita - Plopi - Mățești - Păltinei - V. Bârlogu - Cab. Someșul Rece

- Liteni - Ruinele Cetății Lita - La Poruț

- La Poruț - Ruinele Cetății Lita - Liteni

2.3 Prezentarea tipului specific de vizitatori (estimarea numărului de vizitatori, durata sejurului, servicii și infrastructura folosite, activități desfășurate de vizitatori în prezent)

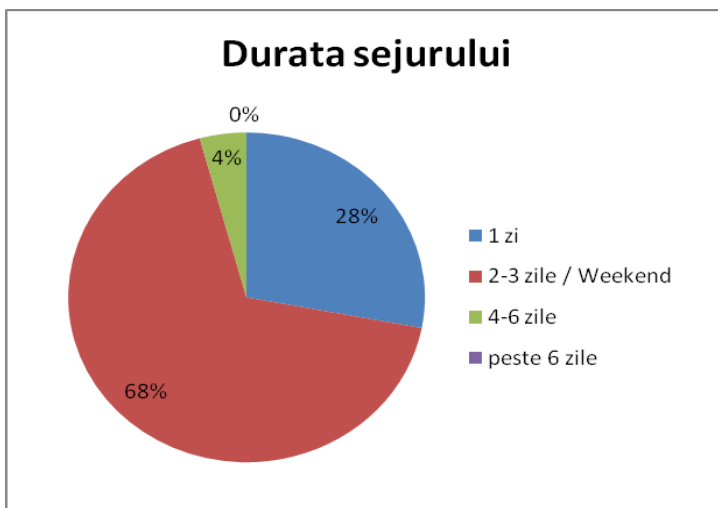
- au fost aplicate 118 chestionare, în Stațiunea Muntele Băișorii, și în interiorul Sitului Muntele Mare
- prin aplicarea chestionarelor s-au atins 541 persoane, aflate în grupuri, media pe grup fiind de 4,6 persoane.

Estimarea numărului de vizitatori

În ceea ce privește numărul vizitatorilor și turiștilor în SCI Muntele Mare, în urma unei estimări pe baza observațiilor din teren a agenților de teren (în lipsa unui sistem de monitorizare a circulației turistice) se estimează un număr de 1.000 turiști pe an, majoritatea fiind români și din zonele din apropiere orașele Cluj-Napoca, Turda și comunitățile locale.

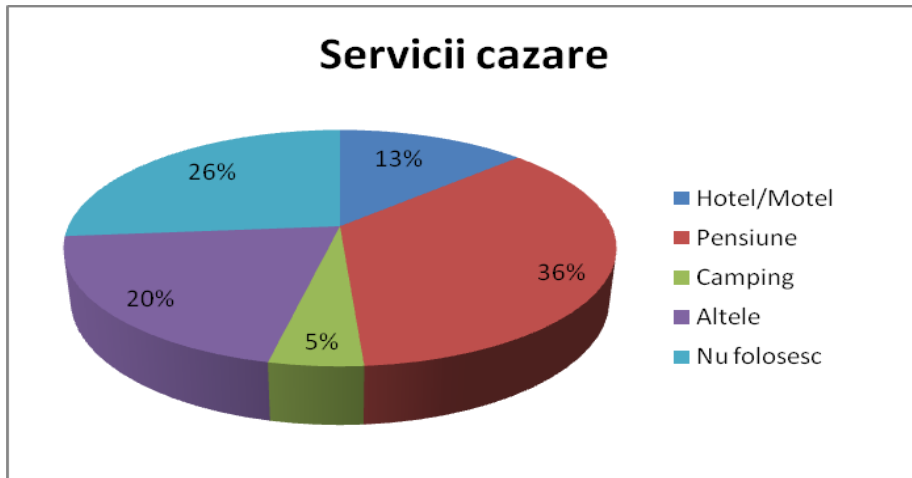
Durata sejurului

Aproximativ 68% din turiști stau în zonă 2-3 zile, de regulă la sfârșit de săptămână, dar sunt frecvente și cazurile când aceștia își petrec doar o zi în zonă.

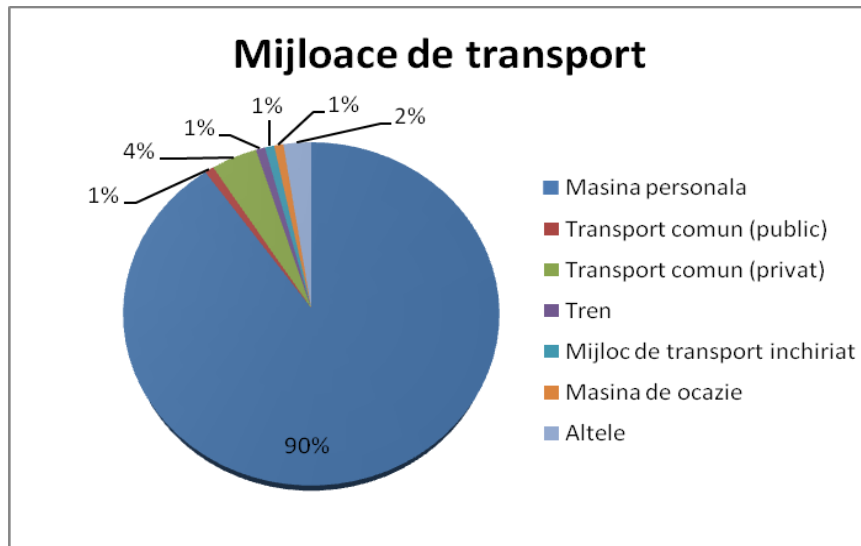
Servicii cazare

Un procent de 36 % folosesc pensiunile din zona, 13% folosesc hoteluri, 20 % au bifat opțiunea altele, iar în majoritatea cazurilor aceștia folosesc case de vacanță, cabane, 5% din vizitatori campează, iar 26 % raman numai in cursul zilei (nu folosesc servicii de cazare).

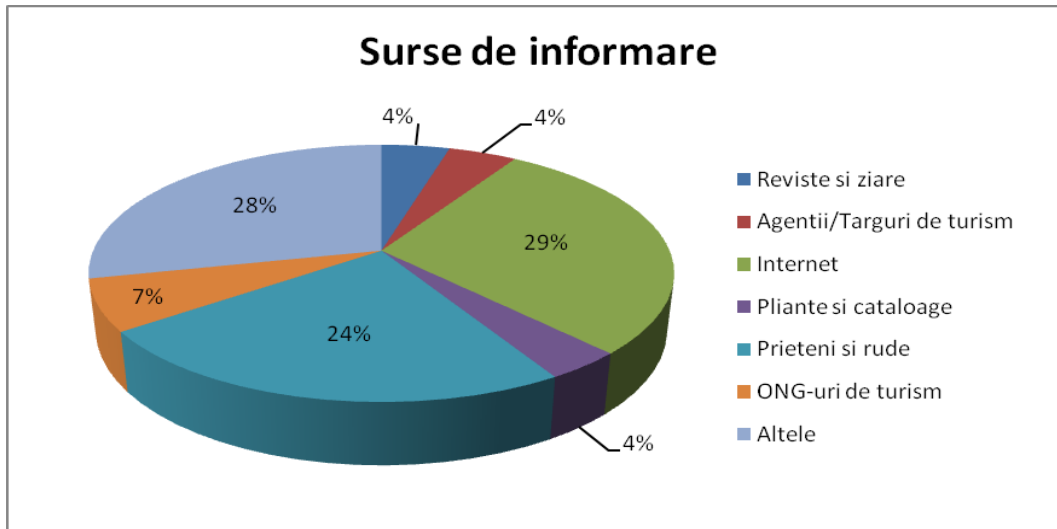

Mijloace de transport

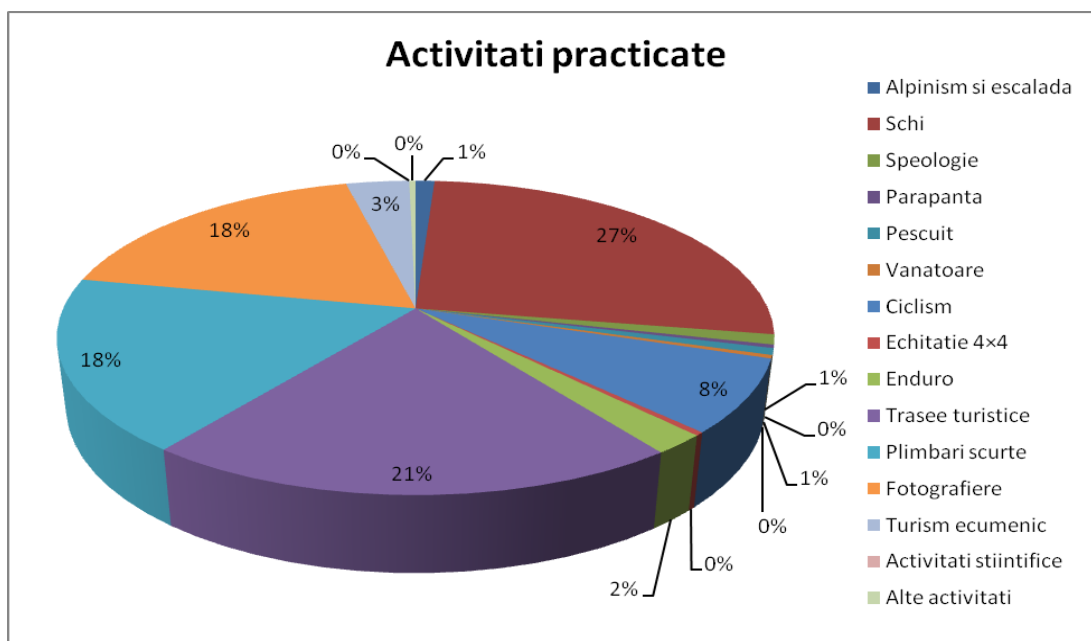
În majoritatea cazurilor vizitatorii se deplasează cu autoturisme proprietate personala, procente mai mici se inregistrează la mijloacele de transport in comun, autocarele in excursiile organizate, iar cei care cauta recreerea in mijlocul naturii vin in excursie cu bicicletele.

Surse de informare

Activitati desfasurate de turiști în prezent

Putem sintetiza analizand activitatile pe categorii de vizitatori, astfel:

- schiori 27 % Existenta in zona a pârtiilor de schi atrage turiști care practicã schi de pârtie, de asemenea sunt și turiști care practicã schiul de turã și care aleg să parcurgã trasee turistice spre vârful Muntele Mare.

- turiști care aleg să parcurgã trasee turistice 21 %

Strategia de vizitare a sitului Natura 2000 Muntele Mare

- plimbări scurte 18 %
- fotografiere 18 %
- ciclism 8 %
- turism ecumenic 3 % - aceasta categorie de vizitatori se concentreaza spatial in jurul Manastirii Băișoara si in jurul sarbatorilor religioase importante.

Putem sintetiza analizand activitatile pe categorii de vizitatori, astfel:

- turiști de sfârșit de săptămăna, care își petrec timpul liber în zone naturale în scop de recreere prin picnic și plimbare. Aceștea dețin cabane și terenuri în zonă.
- turiști interesați de natură, persoane cu un nivel de constientizare a importantei protecției mediului ridicat, care sunt interesati de actiuni si demersuri in rezonanta cu obiectivele Administratiei Sitului Muntele Mare. In aceasta categorie intra persoane care colaboreaza cu Administratia Sitului.
- vizitatori care practică turism științific. Activitatea de baza a acestor vizitatori este cercetarea florei si faunei specifice, microclimatului, spatiului geologic, in general a particularitatilor care au conferit Sitului Muntele Mare statutul de arie naturala protejata.
- vizitatori ocazionali, vizitatori sosiți cu ocazia unor sărbători cultural-religioase. Aceasta categorie de vizitatori se concentreaza spatial in jurul Manastirii Băișoara si in jurul sarbatorilor religioase important.

Cele mai frecvente categoriile de turiști care au vizitat zona sunt - turiștii de weekend care își petrec timpul liber în zone naturale în scop de recreere și plimbare. Locurile preferate sunt: Stațiunea Muntele Băișorii, Vârful Muntele Mare, Partia de schi Buscat, Varful Buscat.

Până în prezent, datorită lipsei unei structuri unitare de administrare a zonei nu există date statistice oficiale privind numărul exact de turiști și/sau vizitatori. O analiză estimativă, bazată pe informații neoficiale arată următoarele:

Nr. cr.	Categoria de vizitatori	Interesul major	Nr. estimat/tendențe
1.	Familii, în special ca turiști de sfârșit de săptămână	Peisaj, tradiții și produse locale	100/zi sezon estival, tendință de creștere
2.	Turiști montani	Peisaj, tradiții și produse locale	100/zi sezon estival, tendință de creștere
3.	Cercetători, elevi, studenți	Diversitatea biologică remarcabilă	Zonă foarte puțin studiată până în prezent și care nu se află în atenția institutelor de cercetare sau a universităților

Evaluarea actualelor și potențialelor segmente de piață:

A) Iubitorii de natură (ecoturismii)

Muntele Mare are potențialul de a atrage un număr mare de ecoturști interesați să experimenteze atât partea de natură, cât și cultura rurală tradițională din România. Amplasarea sa relativ apropiată de Cluj-Napoca poate constitui un avantaj, dar infrastructura rutieră inadecvată limitează numărul turiștilor locali și internaționali. Cu toate acestea, specificul geologic aparte, numărul mare de habitate naturale și peisajul îl transformă într-o atracție importantă atât pentru cei interesați de mediul montan și de peisajele montane.

Ecoturștii respectă factorii de mediu și se așteaptă ca furnizorii de produse turistice să demonstreze faptul că respectă mediul local și că funcționează respectând principiile de mediu. Succesul procesului de poziționare a Muntelui Mare ca destinație turistică durabilă va permite diferitelor produse să se diferențieze de alte situri din România. Ecoturștii călătoresc pentru a experimenta specificul sau „caracterul” unei anumite regiuni sau a unui anumit loc. Aceștia sunt îndeosebi atrași de zonele rurale în care există un mixt de peisaje și sate tradiționale. Ei reprezintă una dintre cele mai bune oportunități de piață pentru Muntele Mare. Studiile de piață sugerează faptul că există aproximativ 20 milioane de europeni care au astfel de interese. Aceștia se așteaptă la experiențe unice în destinația respectivă și la acumularea de informații cu privire la specificitatea ei distinctă. Ei respectă factorii de mediu și preferă să viziteze medii naturale și culturale intacte. Sunt interesați de confort, dar sunt pregătiți să accepte micile inconveniențe pentru a sprijini protejarea factorilor de mediu. Ca și ecoturștii, sunt atrași de regiuni care sunt dezvoltate pe principiile unui turism durabil.

B) Turiștii atrași de aventură

Acest segment de piață diferă de cel al geoturștilor deoarece turiștii în căutare de aventură sunt mult mai interesați de experiențele provocatoare și stimulante, decât de pura descoperire a caracteristicilor naturale și culturale ale zonei. Sunt interesați de alpinism, drumeții, mountain bike, echitație, locuri de campare și plimbări. Cu toate acestea, sunt de asemenea atrași și de natura aparent sălbatică, nealterată a regiunii, deoarece le dă senzația de libertate și de izolare și le oferă oportunitatea de a experimenta activități independente care să pună la încercare aptitudinile. Mediul sălbatic al muntelui le conferă turiștilor în căutarea aventurii sentimentul de explorare și de stimulare pe care-l caută.

În general sunt un segment de piață care interferă destul de greu cu celelalte segmente și nu este recomandată atragerea acestora în aceleași zone cu celelalte categorii. Deoarece spiritul de aventură și extravaganță nu întotdeauna ia în considerare respectul pentru natură și valorile tradiționale este preferabil să nu se dezvolte pachete turistice pentru acest segment de piață în siturile Natura 2000, decât dacă se face în locuri restrânse, relativ izolate și sub o supraveghere foarte atentă.

C) Turismul științific

Muntele Mare oferă oamenilor de știință un laborator inestimabil pentru cercetarea diferitelor habitate, inclusiv flora și marile carnivore. Turiștii în căutare de știință vor fi mai ales atrași de siguranța faptului că această zonă protejată va furniza de-a lungul a nenumărate generații oportunități continue de cercetare. Cercetările pot fi efectuate în orice zonă din interiorul, și chiar din vecinătatea acestuia.

D) Turismul educațional

Muntele Mare poate fi extrem de interesant pentru acest segment de piață. Vacanțele lungi și interesul acestor turiști pentru „vacanțele educaționale” s-ar îmbina perfect cu resursele culturale sau naturale ale regiunii. Natura neatinsă, precum și gama largă de posibilități de învățare, toate în cadrul unui context cultural aparte, sunt extrem de interesante pentru acest segment de piață. Turiștii în căutare de experiențe educaționale constituie un segment de piață mult mai sofisticat și mai experimentat, prin urmare oportunitatea de a experimenta și de a învăța într-un cadru neatins și protejat va fi un element extrem de atrăgător. Ca și alți turiști care respectă factorii de mediu, aceștia se vor aștepta ca tour-operatorii să ofere produse care să respecte factorii de mediu și care să se bazeze pe principii durabile.

E) Grupurile de studiu regionale

Grupurile de studenți și de asociații din alte zone ale țării și din străinătate pot contribui la economia locală. Interesul acestora pentru oportunitățile de învățare sau pentru posibilitatea de a experimenta siturile Natura 2000 locale îi pot atrage în regiune timp de mai multe zile, mai ales în extrasezon.

F) Turiștii în familie

Famiile de turiști din România și Europa pot fi atrași de regiunile mai îndepărtate ale țării dacă aici se găsesc activități adecvate și dacă facilitățile de cazare sunt variate (locuri de campare, pensiuni, hoteluri ieftine, etc.). Cu toate acestea, concurența cu alte destinații naturale și parcuri naționale sau naturale este acerbă. Pentru a atrage turiști în această zonă va trebui ca destinația să fie poziționată ca fiind o zonă ce are ceva unic și care poate oferi produse tradiționale specifice și renumite (produsele tradiționale ecologice, elementele de arhitectură etc.)

2.4 Impactul vizitatorilor asupra Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare (pozitiv, negativ / impactul vizitatorilor asupra valorilor naturale, culturale și istorice)

Sosirea vizitatorilor în localitățile din jurul Sitului conduce la consum de bunuri și servicii, la dezvoltarea turismului durabil care ajută populația locală să beneficieze cât mai mult din activitățile de turism, limitând impactul negativ al turismului. Riscul impactului vizitatorilor este în

creștere odată cu creșterea numărului de vizitatori, a activității comerciale și a extinderii gamei de activități pentru vizitatori.

Turiștii pot deveni o amenințare atât pentru alți vizitatori, cât și pentru natură. Unele activități de vizitare, facilități și servicii pot distrage alți vizitatori de la “liniște și calm”. Vizitatorii pot fi afectați de zgomot, supraaglomerare, schimbările în tipul de facilități la care se așteptau, toate diminuând calitatea vizitei. Din aceste motive, activitățile, facilitățile și serviciile de vizitare trebuie atent supravegheate de Administrația Sitului de Importanță Comunitară ROSCI0119 Muntele Mare.

În urma analizei sumare a impactului prezentei turiștilor și activităților acestora în Sit și în comunitățile locale adiacente, rezulta unele aspecte de natură pozitivă:

- prin serviciile de cazare, alimentație publică, întreținere și operare infrastructura turistică inclusiv instalații de transport pe cablu se înregistrează un aport financiar considerabil la bugetul comunităților locale.

- serviciile turistice oferite vizitatorilor din Sit creează locuri de muncă pentru locuitorii din zonă;

Impactul negativ asupra ariei se datorează în special degradării și poluării elementelor naturale acestea fiind:

- abandonarea de deșuri în apropierea traseelor turistice;
- poluarea generată de ape menajere uzate de la cabanele montane și alte facilități turistice;
- accesul cu mijloace de transport auto, ATV-uri, atât pe drumurile publice existente cât și în afara acestora în unele cazuri, staționarea sau circulația acestora pe covorul vegetal au dus la degradarea habitatelor caracteristice zonei alpine;
- apariția acomodărilor ne-traditionale sau defectuos proiectate;
- deteriorarea marcajelor, amenajărilor-panouri, podete, poteci din perimetrul ariei;
- modificarea zonelor frecventate de către speciile de faună protejată datorită zgomotului

Categorie Vizitatori	Activitate	Efect negativ	Efect pozitiv
1.vizitatori de weekend	picnic, aprindere foc, jocuri sportive, muzica, fotografiere, acces cu autovehicole	poluarea generată de deplasarea cu autovehicole, afectarea vegetației în zonele unde s-au aprins focuri, afectarea vegetației prin batătorirea solului, degradarea solului, abandonarea deșeurilor la locul de picnic, deranjarea liniștii, etc	popularizare a parcului, interesul pentru zone naturale

2.vizitatori interesați de natură	plimbări cu bicicleta, jocuri în aer liber, fotografierea	deranjarea liniștii	popularizare a parcului, interesul pentru zone naturale
3.vizitatori care practică turism științific	studii științifice de specialitate	-	popularizare a parcului, interesul pentru zone naturale
Vizitatori ocazionali (sărbători religioase, zilele comunei, etc)	vizionarea unor manifestări artistice sau religioase, adesea picnic	poluarea generată de deplasarea cu auto personal, afectarea vegetației, în zonele unde s-au aprins focuri, afectarea vegetației prin batătorirea solului, abandonarea deșeurilor la locul de picnic, deranjarea liniștii,etc	popularizare a parcului, interesul pentru zone naturale

2.5 Particularitățile și descrierea fenomenului de vizitare a ariei naturale protejate și a infrastructurii de vizitare și turism existente în prezent

Particularitățile fenomenului de vizitare a Sitului Muntele Mare, sunt legate de unii factori specifici zonei:

- specificul de turism schi;
- lipsa unui centru de vizitare, punct de informare;
- apropierea de mari centre urbane: Cluj;
- de detaliat avantaje și dezavantaje.

Vizitarea Sitului este limitată de neajunsurile amintite.

Din punct de vedere al particularităților, multe dintre avantajele amintite mai sus pot deveni un potențial deosebit în atragerea vizitatorilor, cu condiția creerii unei infrastructuri adecvate.

2.6 Contextul ariei protejate ca destinație de recreere și turism și identificarea potențialelor valori specifice/unice (analiza SWOT)

În continuare prezentăm analiza SWOT a Sitului ca destinație de vizitare efectuată la nivelul administrației sitului:

Puncte Tari

- cadrul natural
- poziționarea geografică, apropierea de Cluj,
- existența de căi de acces în vecinătatea sitului
- existența unor obiective culturale istorice în apropierea sitului și istoria locurilor

Strategia de vizitare a sitului Natura 2000 Muntele Mare

- microclimatul temperat care oferă confort vizitatorilor în perioada de vară, și posibilitati multiple pt practicarea sporturilor de iarna
  - existența Sitului și a administrației acestuia
  - marea varietate și complexitate de resurse naturale protejate
  - investiții private în turism
- Biodiversitatea ridicată a zonei, la toate nivelele de abordare, aflată într-o stare favorabilă de conservare
- Rețeaua de trasee turistice deja existente și omologate
- Mod de viață tradițional în comunitățile locale și ospitalitate
- Practici agricole tradiționale ce au contribuit la menținerea stării favorabile de conservare a biodiversității
- Tradiții arhitecturale, legende
- Serbările folclorice - evenimente culturale consacrate, cu tradiție
- Creșterea animalelor cu vechi elemente de cultură pastorală

Puncte slabe

- lipsa infrastructurii specifice vizitarii ariilor naturale protejate (centre de vizitare, puncte de informare, locuri de campare, locuri de popas, trasee tematice, etc.)
- Lipsa educatiei ecologice și a conștientizării importanței protejării mediului
- Slaba dezvoltare a infrastructurii locale (alimentare cu apă, colectare deșeuri și ape reziduale)
- Programe și produse turistice neatractive
- Sezonalitatea activităților turistice
- Importanța redusă pentru turiști datorită unei spectaculozități mai scăzute
- Lipsa materialelor și mijloacelor de informare și conștientizare a vizitatorilor/turiștilor
- Lipsa unei identități a sitului și a produselor specifice de promovare a acestei identități
- Dezvoltarea insuficientă a infrastructurii și serviciilor turistice
- Capacitate limitată a comunităților locale de acces la fondurile structurale

Oportunități

- Interesul crescut al locuitorilor zonelor urbane, pentru recreere în zone naturale
- Existența cadrului ideal desfășurării de activități ecoturistice cum ar fi drumețiile, plimbări cu biciclete etc.
- Interesul comunităților locale în implicarea în activități turistice și dezvoltarea de facilități turistice
- Interesul pentru diverse categorii de cercetători
- Proiecte existente de reabilitare-dezvoltare a infrastructurii generale
- Existența fondurilor nerambursabile alocate siturilor Natura 2000

Amenințări

- Afectarea habitatelor și speciilor de interes
- Vizitatori insuficient informați și educați privind valorile sitului și regulile specifice vizitării
- Degradarea habitatelor ???.
- Degradarea unor trasee turistice prin exploatare excesivă
- Poluarea cu deșeuri de tip PET
- Pasunatul

- Ritm scăzut al dezvoltării economice care reduce interesul pentru investiții în turism
- Lipsa unui studiu privind capacitatea de suport a sitului și aprecierea unui flux optim turistic
- pentru habitatul: 3220 - bararea raurilor montane pentru acumularea apei, fragmentarea habitatului, poluare cu dejectii animale
- pentru habitatul: 6230 - suprapășunarea, abandonul pajiștilor, târlirea, fragmentarea habitatului, incendiile de vegetație
- pentru habitatul: 7110 - realizarea unor drenuri, fragmentarea habitatului, poluarea apelor
- pentru habitatul: 4060 - eliminarea excesivă a tufișurilor de *Juniperus nana* pentru extinderea suprafețelor de pajiște, îndepărtarea ienupărului pentru amenajarea unor pârtii de schi, fragmentarea habitatului, poluare genetică.
- Dezvoltarea unor programe de dezvoltare a turismului de masă – partii de schi in vecinatate
- Management defectuos al deșeurilor și apei uzate
- Construcții noi care nu țin cont de arhitectura tradițională și de aspectul montan al zonei
- Creșterea numărului de case de vacanță sau pensiuni
- Nerespectarea traseelor marcate

Concluzie

Există mai multe concluzii importante care pot fi evidențiate pe baza acestei analize, și anume:

1. Drumețiile, sporturile montane, observarea și aprecierea naturii și valorilor culturale în cadrul natural al Muntelui Mare sunt principalele atracții care conving vizitatorii să-și petreacă timpul în zonă;
2. Este necesară realizarea unui Punct de Informare pentru ROSCI0119 Muntele Mare și zona turistică adiacentă;
3. Este necesară realizarea unei campanii unitare de informare/conștientizare/promovare a valorilor patrimoniului natural și cultural, la nivel local și național într-o primă etapă și la nivel comunitar și internațional într-o etapă ulterioară dezvoltării infrastructurii specifice;
4. Transformarea traseelor turistice existente în trasee tematice și dotarea corespunzătoare a acestora;
5. Diversificarea pachetelor turistice, orientare spre cicloturism, echitație, schi de tură etc.

2.7 Tendințele diverselor segmente de vizitatori

Dupa cum s-a menționat, din ce în ce mai mulți orășeni, în special din județul Cluj, se deplasează pentru 2-3 zile în zona Sitului Muntele Mare. Aceștia sunt în general:

- familii cu copii, care vin pentru a efectua plimbări în natură, parcurgerea unor trasee turistice, pentru cunoașterea directă a vegetației specifice acestei zone protejate
- persoane în vârstă care caută spații cu liniște, în apropiere de casă,
- tineri care sunt interesați de practicarea unor sporturi și activități de recreere: schi, parcurgere trasee turistice, plimbări cu bicicleta, fotografiere, etc,

Situl Muntele Mare prezintă interes deosebit pentru variate segmente de populație. Aceste categorii de turiști, de una sau câteva zile găsesc aici frumusețea naturii nealterate de intervențiile antropice: vegetație și faună bogată, concentrată pe un areal mic, liniște etc.

Capitolul 3 - Viziunea și obiectivele Sstrategiei de vizitare

3.1 Obiectivele planului de management a vizitatorilor

Obiectiv 1: Reabilitarea rețelei de trasee turistice care să pună în valoare potențialul turistic natural cu impact negativ minim al vizitării.

Activități:

- monitorizarea fluxului vizitatorilor și cuantificarea impactelor de mediu ale fenomenului de vizitare;
- marcarea sau refacerea marcajelor, amenajarea unor facilități pe trasee;
- realizarea de sondaje calitative și calitative în rândul vizitatorilor;
- identificarea traseelor turistice pe care se generează impact negativ asupra biodiversității; devierea sau închiderea unor trasee unde a fost identificat impact negativ major asupra biodiversității;
- amenajarea unor locuri de campare, delimitarea, amenajarea și întreținerea acestora.

Obiectiv 2: Evaluarea și limitarea accesului cu mijloace de transport motorizate în afara zonelor special desemnate sau a drumurilor publice.

Activități:

- inventarierea, clasificarea, monitorizarea stării de exploatare a drumurilor auto sau altor categorii de drumuri;
- reglementarea accesului în afara drumurilor publice;

Obiectiv 3: Diversificarea ofertei de servicii turistice.

Activități:

- promovarea și organizarea turismului tematic, prin stabilirea unor locuri de observație, fotografiere sau filmare a elementelor de floră, faună montană și monumente ale naturii.
- amenajarea și promovarea de trasee tematice;
- identificarea, inventarierea și promovarea de elemente de unicitate care pot constitui obiective de vizitare;

Obiectiv 4: Dezvoltarea durabilă a turismului prin asigurarea și menținerea unor servicii de calitate

Activități:

- monitorizarea spațiilor de cazare și alimentație publică din zona limitrofă;
- promovarea unităților care au o calitate ridicată a serviciilor;

Obiectiv 5: Asigurarea siguranței turiștilor în zona montană.

Activități:

- identificarea locațiilor și construcția de adăposturi simple contra intemperiilor pe traseele turistice;
- menținerea punctelor de permanență Salvamont, modernizarea infrastructurii specifice și dotarea corespunzătoare pentru supravegherea activităților turistice, prevenirea accidentelor, informarea turiștilor;

Obiectiv 6: Constientizare publică, complexă și de calitate

Activități:

- dotarea continuă a Punctelor de informare turistică cu materiale specifice;
- promovarea Regulamentului Natura 2000 Muntele Mare precum și a regulilor specifice pentru protecția fiecărui obiectiv turistic, sau zona peisajera deosebită, prin confecționarea și montarea de panouri indicatoare, afișe, pliante în/la principalele obiective turistice, cai de acces, și puncte de informare;
- educația ecologică prin realizarea de parteneriate cu universități, școli, cluburi, asociații de mediu;
- elaborarea și difuzarea de materiale informative, pliante, afișe, broșuri cu caracter educativ;
- atragerea tinerei generații în protecția biodiversității;
- implicarea ONG-urilor, a membrilor Salvamont și a ghizilor montani în programe de educare a turiștilor;
- implicarea mass-media în acțiuni de promovare a activităților de conservare a peisajelor, habitatelor, florei și faunei deosebite, prin articole, interviuri, documentare;
- realizarea și actualizarea periodică a paginii web a sitului Natura 2000 Muntele Mare;

Obiectiv 7: Promovarea turismului durabil și a alternativelor de practicare a acestuia.

Activități:

- realizarea și publicarea de hărți pentru traseele turistice de alpinism și ciclism montan, cu precizarea gradelor de dificultate ale acestora, realizarea de pliante și broșuri cu activitățile ecoturistice care se pot desfășura în situri;
- promovarea imaginii a sitului Natura 2000 Muntele Mare prin intermediul organizațiilor de mediu;

Obiectiv 8: Înființarea unui Punct de informare a SCI Muntele Mare și a zonei turistice adiacente

Activități:

- identificarea unor surse de finanțare în acest sens;
- realizarea, dotarea și funcționalizarea Punctului de informare.

3.2 Factori favorizanti (factori de mediu, factori educativi, factori de tradiție locală, factori de așezare geografică)

Relieful ariei naturale protejate se prezintă sub forma unui platou întins, aproape orizontal, din care se desprind trepte structurale mai coborâte, separate uneori tranșant de sectoarele de obârșie ale râurilor ce-și au izvoarele aici. În sectorul nord-estic, o treaptă inferioară a suprafeței de nivelare Fărcașa, invadează platoul rupându-i unitatea. Prin suprafețele-i orizontale sau apropiate de orizontală, această treaptă oferă apelor pluviale prilejul să zăbovească mai mult în drumul lor spre Valea Podurilor și astfel să contribuie la formarea și menținerea turbelor oligotrofe, deosebit de importante sub aspect botanic. În rest văile la început incipiente și alimentate de un sistem dens de pâraie între care s-au instalat turbe, se caracterizează prin rupturi de pantă pronunțate în apropierea marginii platoului montan.

Strict morfologic vorbind, dacă ar fi să lăsăm deoparte punctele în care apar blocurile granitice amintite mai sus, platoul montan cuprins în sit este destul de anost. Suprafețele sale structurale largi și monotone nu au valoare peisajeră, dar dominante fiind prin altitudinea lor față de

unitățile din jur, lasă posibilitatea vizitatorului să descopere spectacolul calcarelor din Trascău, sau din compartimentul Vulturesele-Belioara, vârfurile Găina și Bihorul peste frământații Metaliferi, iar în zilele senine chiar și crenelurile Făgărașului sau Călimanii.

Întregul sit se află în cuprinsul bazinului hidrografic al Arieșului. De aici se alimentează direct sau prin intermediul afluenților, râurile Măruț, Iara, Valea Mare, Poșaga, Crețoaia, ce au cursuri dispuse radial față de partea centrală a platoului montan. Rețeaua hidrografică este cantonată spre periferia ariei protejate, fiind alcătuită din sectoarele „de izvoare” ale râurilor Valea Podurilor, Pârâul Vânățului, Valea Ierii, Valea Mare, Valea Corțeștilor, Valea Crețoaia și Pârâul Incești. Unele dintre aceste râuri posedă afluenți cu caracter temporar sau permanent, ce își au sectorul de izvoare în interiorul ariei protejate și cursuri scurte ce confluează la nu departe de limitele exterioare ale ariei naturale protejate. Sectoarele de formare a cursurilor râurilor sunt brăzdate de numeroase corpuri în general scurte, cu caracter sezonier ce converg spre cursul principal cu caracter permanent.

Turbele oligotrofe sunt în general distribuite în sectoarele de izvoare ale râurilor ce drenează platoul montan Muntele Mare și implicit situl cu același nume, deținând suprafețe mai mari în jumătatea estică a sitului. S-au format pe suprafețe inițiale apropiate de orizontală sau cu pante reduse, sau în spatele unor discrete obstacole naturale ce au favorizat acumularea apei provenite din topirea zăpezilor sau din ploile sporadice din timpul verii. În prezent aceste turbe funcționează ca un burete ce acumulează apa prin topirea zăpezilor și o eliberează treptat, sub forma izvoarelor ce alimentează cursurile superioare ale râurilor. Turbele oligotrofe sunt soluri organice sărace, formate din resturi de plante acidofile (predominant mușchi din genul Sphagnum), transformate în mică măsură prin procese de humificare slabe, cu exces permanent de apă.

Platoul înalt în jurul căruia au fost trasate limitele sitului, cu vânturile sale ce biciuiesc fără milă orice obstacol întâlnesc în cale, nu a fost un loc prielnic pentru clădirea unor așezări umane, cu toate că azi, în goana după profituri grabnice, diverși aventurieri imobiliari imaginează aici complexe de cazare a unor hoarde de turiști imaginare. În trecut se durau aici, în buza pădurii de molid sălașe în care, în nopțile de vară, animalele satelor „din vale”, aduse la păscut, erau adăpostite de urșii înfometăți. În 2012 mai era în sit doar o grupare de astfel de sălașe de vară, care au stat nefolosite. Pentru moment păstoritul rămâne principala activitate din sit, dar numai cu două turme de ovine (în anul 2012) cu un efectiv total de aproximativ 1000 de capete. În trecut pe pajiștea înaltă a platoului montan pășteau turme ale unora dintre comunitățile din apropiere sau situate la distanțe mult mai mari, cum ar fi Ciurila.

În anii 1970-1980 a fost construită pe cea mai înaltă parte a platoului o bază militară, a cărei menire era aceea de a opera un radar util aeroportului militar de la Luna, dar și aeroporturilor civile din jurul munților. Activitatea intensă din trecut s-a redus drastic în ultimii ani, când antena radar a fost modernizată, iar personalul bazei militare s-a redus mult. Diversele reglementări referitoare la regimul de înălțime al construcțiilor din jurul antenei radar, au ținut departe investițiile în producerea energiei electrice cu generatoare eoliene. Se pare însă că aceste reglementări au devenit mai puțin restrictive deoarece în anul 2012 Wind Power din Cluj Napoca, a început investigarea oportunității amplasării aici a câtorva generatoare eoliene. În Martie 2013 Wind Power Cluj Napoca, avea instalați pe platoul înalt din sit, doi stâlpi anemometrici meniți să adune date

referitoare la puterea, direcția și periodicitatea vânturilor. Lucrurile au evoluat și din punctul de vedere al amenajărilor turistice, cu toate că, după cum am mai arătat în cele de mai sus, situl nu excelează ca valoare peisajeră. După eșecul aproximativ al proiectului „Buscat” în anul 2011 s-a plănuțit o nouă extindere a amenajărilor turistice și a domeniului schiabil. Sub denumirea de Muntele Mare EcoResort proiectul se extindea cu amenajările sale mult în interiorul sitului, afectând în bună măsură mlaștinile din locul La Poduri. Din fericire în prezent sunt șanse ca proiectul revizuit să fie dimensionat pentru terenurile din exteriorul sitului. Turismul de drumeție se practică pe teritoriul sitului prin intermediul a două trasee, unul dintre ele proaspăt remarcat și refăcut de voluntarii Asociației „Ecouri Verzi”, prin ambițiosul lor program „Potecatorii”.

Capitolul 4 - Teme și activități

4.1 Zonarea din punct de vedere al recreerii și turismului

Necesitatea unei zonării:

1. oferă șansele cele mai bune pentru implementarea unei politici și măsuri de conservare a naturii pe termen lung prin turism;
2. oferă șansele cele mai bune pentru vizitatori și turiști de a alege o zonă (cu serviciile ei aferente) unde aceștia își pot atinge așteptările cu privire la experiența dorită;
3. oferă oportunități bune pentru dezvoltare și investiții, ce au șansele cele mai bune să fie de natură durabilă, să ducă la mai puține conflicte cu conservarea naturii.

1. Zone linistite. Acest tip de zone reprezinta o categorie in care nu se permite accesul nici unui tip de vehicul (zona excursiilor cu ghid), unde este nevoie de măsuri de promovare negativă pentru asigurarea protejării fata de impactul negativ al unor categorii de vizitatori asupra unor elemente de floră, faună, habitate, etc. In aceste zone accesul este permis numai pentru drumeție cu ghid pe trasele tematice in prezenta unui ghid.

2. Zone in care este permis numai accesul ne-motorizat fara ghid. Aceste zone sunt desemnate sub forma unei zone tampon. Lor li se adauga in mod linier amplasamentul traseelor tematice din zonele de protecție integral. In aceste zone vizitarea se poate face numai pe trasee/poteci tematice fiind permis accesul pentru drumeție, ciclism etc. Vizitarea nu este permisa cu mijloace auto.

3. Zone pentru parcare, picnic, campare, cazare și alimentație publică. În aceste zone accesul este permis și cu vehicule cu motor pe drumurile publice (loc de parcare, facilități turistice, zone amenajate special pentru picnic, locuri de campare). Ele se constituie sub forma drumurilor forestiere și agricole de exploatare existente, precum și întreaga zona de dezvoltare durabila a activitatilor umane.

Zonele de acest tip vor include și centrul de vizitare al parcului și punctele de informare.

Aceste zone vor avea aspect alveolar, aditionat traseelor turistice, dezvoltate doar cu analiza punctuala a fiecarui caz in parte, dar fara a se permite includerea de suprafete incadrate in zona de protectie integrala.

4.2 Planul de interpretare și informare

Se vor identifica temele majore de interpretare a naturii/promovare a protecției naturii pe suprafața ariei naturale protejate. Se va corela fiecare zonă de recreere și turism cu elementele/temele de interpretare, tehnica folosită și infrastructura necesară.

Zona	Teme de interpretare	Tehnici de interpretare	Infrastructura necesara pentru interpretare
Zone linistite	Flora, faună, păsări, aria naturala protejata	Personală cu ghid specializat	
Zone cu accesul nemotorizat fara ghid	Specii de arbori in parc, specii de plante protejate, habitate de interes european, etc	nonpersonală	panouri
Zone pentru parcare, picnic, campare, cazare, alimentație publică		nonpersonală	Panouri
Zona I - centrală	<ul style="list-style-type: none"> - obiectivele de conservare din sit - valoarea patrimoniului natural - importanța conservării patrimoniului natural 	<ul style="list-style-type: none"> - stabilirea temelor pentru evidențierea importanței obiectivelor de conservare din cele sit - stabilirea traseelor tematice - semnalizarea traseelor - stabilirea conceptelor și a informațiilor relevante pentru materialele de informare și conștientizare pentru toate grupurile țintă 	<ul style="list-style-type: none"> - panouri de informare - materiale de informare și conștientizare pentru toate grupurile țintă - locuri de campare - observatoare și locuri de belvedere
Zona II – zona comunităților locale	<ul style="list-style-type: none"> - obiectivele de conservare din sit - valoarea patrimoniului natural, cultural și a tradițiilor locale - importanța conservării patrimoniului natural, 	<ul style="list-style-type: none"> - stabilirea temelor pentru evidențierea importanței obiectivelor de conservare din cele sit - selectarea tradițiilor și a meșteșugurilor ce vor fi promovate ca bază a dezvoltării 	<ul style="list-style-type: none"> - punct de informare - infrastructura necesară dezvoltării ecotursismului și a economiei locale bazată pe exploatarea și valorificarea în mod tradițional și durabil a resurselor naturale –

	cultural și a tradițiilor locale	durabile a comunităților locale - selectarea produselor tradiționale vor fi promovate ca bază a dezvoltării durabile a comunităților locale - stabilirea conceptelor și a informațiilor relevante pentru materialele de informare și conștientizare pentru toate grupurile țintă	infrastructura de transport, rețelele de canalizare și alimentare cu apă, sistem de pensiuni și locuințe tradiționale, valorificarea izvoarelor termale
--	----------------------------------	--	---

4.3 Infrastructura pentru informare și educație ecologică

Pentru asigurarea accesului vizitatorilor precum și dirijarea fluxului acestora se impune dezvoltarea unei infrastructuri de tip rețea, necesară a fi corelată cu numărul și frecvența vizitatorilor actuali și preconizați.

În acest sens se propune ca pe termen lung evoluția infrastructurii să se facă în mod durabil și care să înglobeze într-o cât mai mare măsură concepte materiale și resurse umane locale, valorificând la maxim potențialul zonei.

Trasee turistice:

- locuri de popas, pentru fiecare traseu,
- marcaje cu vizibilitate ridicată, întreținerea traseelor
- panouri informative conținând hărți explicite ale zonei cu amplasarea punctului de pornire și a reperelor vizuale; de asemenea se vor figura elementele informative relevante în format grafic și narativ;
- dezvoltarea de trasee pentru ciclism

Punct de informare:

Nu există în prezent nici un fel de puncte de informare amenajate care să poată servi cu adevărat unei forme civilizate și durabile de vizitare.

4.4 Măsuri pentru implementarea zonării turistice și a strategiei de management al vizitatorilor

a. Delimitarea în teren a zonelor turistice

- Identificarea limitelor zonelor turistice conform zonării
- Materializarea în teren a zonării prin marcaje specifice și bornari adecvate.
- Materializarea în teren a traseelor tematice acceptate prin marcaje.

b. Informarea adecvata a vizitatorilor

- Analiza superioara a categoriilor de vizitatori pentru estimarea numarului real
- Identificarea de surse, mijloace si metode eficiente de informare adecvate diferitelor categoriilor de vizitatori. - Realizarea de mijloace fixe, permanente de informare, de tip panou informativ, harti afisate, borne, indicatoare, etc.
- Realizarea de campanii de informare in rindul vizitatorilor
- Implementarea masurilor de management al vizitatorilor
- Monitorizarea permanenta a fluxului de vizitatori.

Capitolul 5 - Planul de acțiune, monitorizarea și revizuirea Strategiei de vizitare

Pentru atingerea obiectivelor propuse prin prezenta Strategie de vizitare se impune stabilirea unui Plan de acțiune, care să prioritizeze importanța acestora și prin care să se identifice entitățile responsabile pentru ducerea lor la îndeplinire.

Obiectiv	Acțiune	Responsabil	Perioadă	Prioritate
O.1 Reabilitarea rețelei de trasee turistice care să pună în valoare potențialul turistic natural cu impact negativ minim al vizitării.	A1.1 Monitorizarea fluxului vizitatorilor și cuantificarea impactului de mediu al fenomenului de vizitare.	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, unități de cazare	Continuu	Medie
	A1.2 Realizarea de sondaje calitative și calitative în rândul vizitatorilor	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, unități de cazare	Continuu	Medie
	A1.3 Marcarea sau refacerea marcajelor, amenajarea unor facilități pe trasee	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	2013-2014	Ridicată
	A1.4 Identificarea traseelor turistice pe care se generează impact negativ asupra biodiversității; devierea sau închiderea unor trasee unde a fost identificat impact negativ major	CETM Albamont	2013-2014	Ridicată

	asupra biodiversității			
	A1.5 Amenajarea unor locuri de campare, delimitarea, amenajarea și întreținerea acestora	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	2013-2016	Ridicată
O.2 Evaluarea și limitarea accesului cu mijloace de transport motorizate în afara zonelor special desemnate sau a drumurilor publice	A2.1 Inventarierea, clasificarea, monitorizarea stării de exploatare a drumurilor auto sau a altor categorii de drumuri	CETM Albamont	2014 - 2015	Medie
	A2.2 Reglementarea accesului în afara drumurilor publice	CETM Albamont	2014	Ridicată
O.3 Diversificarea ofertei de servicii turistice	A3.1 Promovarea și organizarea turismului tematic, prin stabilirea unor locuri de observație, fotografiere sau filmare a elementelor de floră, faună montană și monumente ale naturii	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, unități de cazare, operatori turism	Continuu	Scăzută
	A3.2 Amenajarea și promovarea traseelor tematice	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	Continuu	Medie
	A3.3 Identificarea, inventarierea și promovarea de elemente de unicitate care pot constitui obiective de vizitare	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, operatori turism	Continuu	Scăzută
O.4 Dezvoltarea durabilă a turismului prin asigurarea și menținerea unor	A4.1 Monitorizarea spațiilor de cazare și alimentație publică din zona limitrofă	CETM Albamont	Continuu	Scăzută

servicii de calitate				
	A4.2 Promovarea unităților care au o calitate ridicată a serviciilor din punct de vedere ecologic	CETM Albamont	Continuu	Medie
O.5 Asigurarea siguranței turiștilor în zona montană	A5.1 Identificarea locațiilor și construcția de adăposturi simple contra intemperiilor pe traseele turistice	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, administrații locale	2015-2017	Medie
	A5.2 Menținerea punctelor de permanență Salvamont, modernizarea infrastructurii specifice și dotarea corespunzătoare pentru supravegherea activităților turistice, prevenirea accidentelor, informarea turiștilor	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, Serviciul Public Salvamont	Continuu	Ridicată
O.6 Conștientizare publică, complexă și de calitate	A6.1 Dotarea continuă a Punctelor de informare turistică cu materiale specifice	CETM Albamont, CETM Albamont	Continuu	Ridicată
	A6.2 Promovarea Regulamentului Natura 2000 Muntele Mare precum și a regulilor specifice pentru protecția fiecărui obiectiv turistic prin montarea de panouri indicatoare, afișe, pliante în/la principalele obiective turistice, căi de acces, și puncte de informare	CETM Albamont	Continuu	Ridicată
	A6.3 Educația ecologică prin realizarea de parteneriate cu universități, școli, cluburi, asociații de mediu	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	Continuu	Ridicată
	A6.4 Elaborarea și difuzarea de materiale	CETM Albamont,	Continuu	Ridicată

Strategia de vizitare a sitului Natura 2000 Muntele Mare

	informative, pliante, afișe, broșuri cu caracter educativ	ONG-uri active în zonă		
	A6.5 Atragerea tinerei generații în protecția biodiversității	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, școli	Continuu	Ridicată
	A6.6 Implicarea ONG-urilor, a membrilor Salvamont și a ghizilor montani în programe de educare a turiștilor	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă, Serviciul Public Salvamont	Continuu	Medie
	A6.7 Implicarea mass-media în acțiuni de promovare a activităților de conservare a peisajelor, habitatelor, florei și faunei deosebite, prin articole, interviuri, documentare	CETM Albamont	Continuu	Medie
	A6.8 Realizarea și actualizarea periodică a paginii web a sitului Natura 2000 Muntele Mare	CETM Albamont	Continuu	Ridicată
O.7 Promovarea turismului durabil și a alternativelor durabile de practicare a turismului montan	A7.1 Realizarea și publicarea de hărți pentru traseele turistice de alpinism și ciclism montan, cu precizarea gradelor de dificultate ale acestora, realizarea de pliante și broșuri cu activitățile ecoturistice care se pot desfășura în situri	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	2015 - 2017	Medie
	A7.2 Promovarea imaginii sitului Natura 2000 Muntele Mare prin intermediul organizațiilor de mediu	CETM Albamont, ONG-uri active în zonă	Continuu	Medie
O.8 Înființarea	A8.1 Identificarea unor	CETM	2015	Medie

Strategia de vizitare a sitului Natura 2000 Muntele Mare

unui Punct de informare	surse de finanțare în acest sens	Albamont		
	A8.2 Realizarea, dotarea și funcționalizarea Punctului de informare	CETM Albamont	2016 - 2017	Medie

Deși perioada pentru care a fost concepută această Strategie de vizitare este de 10 ani, prezentul document reprezintă doar o primă încercare de a reglementa beneficiile și impactul negativ pe care turismul le poate aduce, în raport cu obiectivele de conservare ale sitului Natura 2000 Muntele Mare. Prezenta Strategie va fi supusă continuu modificărilor și îmbunătățirilor, mai ales în urma definitivării Planului de management al sitului Natura 2000 Muntele Mare (estimată pentru anul 2014).

Atât elaborarea cât și ulterioara monitorizare și revizuire a Strategiei de vizitare respectă principiile participative, prin implicarea tuturor factorilor interesați de acest domeniu.